

ДО ПИТАННЯ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ БУРИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мельник А.Г.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Вивчення літератури, присвяченої Буринському району, показує, що більшість праць краєзнавчого характеру обмежуються матеріалами соціально-історичної спрямованості, при цьому недостатньо розроблені матеріали з природничо-географічних характеристик району. Це зумовлює необхідність систематизації та узагальнення інформації про фізико-географічні характеристики території Буринського району.

Буринський район є адміністративно-територіальною одиницею Сумської області України. Район знаходиться у північно-східній частині України, яка географічно охоплює частини Середньоруської височини і Придніпровської низовини. Буринський район розташований у лісостеповій зоні, в центральній частині Сумської області. Він межує з Путивльським, Білопільським, Недригайлівським, Роменським, а також Конотопським районами Сумської області. Площа району становить 4,6 тис. км².

Згідно [5] Буринський район лежить у центрі південно-західного схилу Воронезького кристалічного масиву. Кристалічний фундамент залягає на глибині близько 2000 м. Антропогеновий покрив виключно різноманітний. Він представлений алювіальними, водно-льодовиковими, лесовидними, делювіальними, органогенними генетичними типами відкладів. Загальна потужність антропогенового покриву змінюється від 10-15 м на вододілах до 20-25 м в долинах великих річок.

Буринський район належить до Лівобережно-Дніпровської низинної лісостепової провінції, а саме – до Роменсько-Конотопського розчленованого рівнинно-терасного лесового округу [5, 6]. Рельєф цього регіону досить різноманітний – від комплексу древніх слабо розчленованих терас на півночі і розчленованих лесових, льодовикових і водно-льодовикових рівнин на решті частини. Типовим для округу є розвиток водно-льодовикових прохідних долин на межиріччі Сули і Хоролу, а також менших за розмірами численних древніх балок і улоговин стоку, генезис яких також пов'язаний з водами дніпровського льодовика. Широко розвинена мережа ярів [2]. На плакорних міжрічкових рівнинах розвиваються суфозійні процеси.

Територією Буринського району протікають річки Сейм, Терн, Чаша, Вижлиця, Куриця, Біж, Ромен, Єзуч. У долинах річок знаходяться численні озера-стариці та болота, багато штучних ставків [3].

Грунтовий Роменсько-Конотопського розчленованого рівнинно-терасного лесового округу, до яких належить Буринський район, покритий представлений головним чином чорноземами типовими малогумусними. Тільки по правобережжю річок Терну і Куриці розвинена складна мозаїка ґрунтів: світло-сірі і темно-сірі лісові ґрунти і опідзолені чорноземи. У заплавах річок панують алювіальні ґрунти з різним ступенем оглеєння і засолення [1].

Природна рослинність включає широколистяні ліси та ділянки лугових різнотравних степів. Втім, частина лісів та степів регіону не збереглися, оскільки на їх місці виникли оброблювані сільгоспугіддя. Округ відповідає підзоні північного лісостепу, його рослинність відповідає загальним зональним типам рослинних угруповань. Ліси збереглися головним чином у межах річкових долин і по балках. У них розвинені дубово-соснові і кленово-липово-дубові ліси. На території наявно багато штучних посадок. Невід'ємним компонентом ландшафтів округу є лісові полезахисні смуги.

Значні території Буринського району також належать до Сульського підвищено-розчленованого ландшафтного району на неогенових відкладеннях з типовими чорноземами і пануванням агрофітоценозів [5, 6].

Характеризуючи даний район, можна відмітити, що корінні породи району представлені пліоценовими товщами неогену з пісків, пісковиків і глин. Четвертинні лесові відкладення прикривають корінні породи. Іноді в лесових товщах можна зустріти комплекси льодовикових утворень. Локальні тектоструктури підсилюють гравітаційну нестійкість схилів, сприяють підмиву берегів і утворенню ярів [4, 6].

Природні комплекси району значно змінені людиною, сотні років тому були вирубані широколистяні ліси, розорані степові ділянки. У деяких місцях району (включаючи Буринський адміністративний район) створюється зовнішнє враження «антропогенного степу» – поля, розділені правильними прямокутниками лісових штучних смуг, села поблизу води по долинах річок, балки і повна відсутність природних деревинно-чагарникових формацій.

Список використаних джерел:

1. Корнус А. О. Атлас сільського господарства Сумської області [Електронний ресурс] географічний атлас / А. О. Корнус ; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; Сумський відділ Українського географічного товариства. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – ISBN 978-966-698-278-3.
2. Корнус А. О. Оцінка стану еродованості ґрунтів Сумської області. *Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Серія географічна*. 2003. Вип. 29. С. 191-196.
3. Корнус А. О., Данильченко О. С. Ландшафтно-гідрологічне районування території Сумської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія*. 2015. №1 (Вип. 38). С. 49-56.